

соціального розвитку. У доповіді було розкрито зміни у галузі освіти та основні загрози, виклики інформаційного суспільства. До головних тез належать наступні:

- знання мають бути доступні кожному;
- необхідно формувати у кожного критичне мислення, вміння відрізнити корисну інформацію від некорисної;
- слід розширювати базові права людини в інформаційній сфері;
- у кіберпросторі переважна кількість сторінок друкується англійською мовою, що може спричинити зникнення до кінця XXI ст. значної частини існуючих мов;
- Інтернет не тільки надає людині широкі можливості для самовираження, але й може стати засобом потрапляння соціуму в суспільство розваг;
- існує загроза розподілу людей на класи інформаційних багатіїв та інформаційних бідняків, штучного створення фейкових новин, маніпулювання інформацією з політичною метою, тотального контролю та інше [4].

Таким чином, сучасна філософія дозволяє скласти загальне уявлення про закони функціонування інформаційного суспільства, осмислити його сутність та природу, форми комунікації в системі «людина-інформація-пристрій» та наслідки впливу інформаційних технологій на свідомість людини і суспільні стосунки.

Список використаних джерел

1. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія / Упоряд. В. Лях. Київ : Либідь, 1996. С. 194-250.
2. Дубов Д. В. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості. Київ : НІСД, 2010. 29 с.
3. Иноземцев В. Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы: учебн. пособие для студентов вузов. Москва : Наука, 2000. 323 с.
4. К обществам знания: Всемирный доклад ЮНЕСКО. Париж, 2005. – 231 с.
5. Мак-Люен, Маршалл. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги / М. Мак-Люен ; пер. з англ. А. А. Галушки, В. І. Постнікова. Київ : Ніка-Центр, 2015. 388 с.
6. Уэбстер Ф. Теории информационного общества. Москва : Аспект Пресс, 2004. 400 с.
7. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
8. Хабермас Юрген. Комунікативна дія і дискурс – дві форми повсякденної комунікації // Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. Київ : Либідь, 1996. С. 84-90.
9. Хамитов Н. В., Киселица С. В., Деркач О. Л. Проблема телесности субъекта искусственного интеллекта в контексте теории эволюции естественного и искусственного интеллекта // *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. Чернівці: ЧНТУ, 2017. № 2(10). С.95-102. URL: http://journals.stu.cn.ua/problemy_sotsialnoyi_roboty/article/view/121155 (дата звернення: 13.04.2022.)
10. Шиллер Г. Манипуляторы сознанием. Москва : Мысль, 1980. 325 с.

Савіцька Є. Є., здобувачка вищої освіти 2 курсу, гр. МР-202

Науковий керівник – **Киселиця С. В.**, к.філос.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПІДМІНА ПОНЯТЬ У СУЧАСНИХ РОМАНАХ-АНТИУТОПІЯХ ЯК ФАКТОР ДЕГУМАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Для того, щоб підняти надзвичайно актуальну проблему дегуманізації в сучасному суспільстві, необхідно насамперед вивчити біографії визначних людей, які нею займались. Тут хочу підтримати наступне спостереження щодо ситуації, яка склалась у духовному середовищі: «Сучасна гуманітаристика демонструє глибоке занепокоєння проблемою так званого одухотворення Ойкумени чи гуманізації соціуму, актуалізує пошук розумного компромісу між ірраціональним і раціональним, громадським і особистим, індивідуальним і колективним в структурі людської екзистенції» [1].

В цьому контексті неабиякий інтерес викликає постать Еріка Артура Блера, який народився 25 червня 1903 р. в м. Мотіхарі (Індія) і згодом обрав мистецький псевдонім Джордж Орвелл (George Orwell). Ця країна в той час була однією з колоній, що належали Британській імперії. Батько майбутнього письменника, Роберт Уолмслі Блер, служив в одному з департаментів індійської адміністрації Великої Британії. Мати, Іда Мейбл Блер, займалася домашнім господарством і вихованням дітей. Саме вона прищепила їм інтерес до мистецтва й іноземних мов. Оскільки батько приділяв родині мало уваги, Ерік зростав у товаристві матері й сестер Евріл і Марджорі. Хлопчик нерідко почувався самотнім, бо він не мав друзів-однолітків, з якими можна було б спілкуватися. Тому найкращими друзями Еріка стали книжки. Він захоплювався творами Дж. Свіфта й Дж. Лондона, придумував власні фантастичні світи, вів діалоги з уявними персонажами.

Пізніше, в есе «Чому я пишу?» (1946 рік), митець зазначав: «Уже з раннього віку, приблизно з п'яти-шести років, я знав, що стану письменником, коли виросту. Я знав, що в мене хист до мови й здатність дивитися в обличчя неприємним фактам, і мені здавалося, ніби це створювало мій особливий світ, у якому я міг віднайти розраду від реальних турбот і невдач» [2]. Тепер ми маючи цю інформацію можемо хоч трохи, хоч і не на довго, уявити чому Ерік створював настільки фантастичні, але водночас й соціально навантажені філософські романи.

Особисто мене змусив задуматись роман «1984» (1948 рік), в якому Джордж Орвелл змальовує фантастичний світ тривожного й небезпечного життя [3]: на планеті Земля існує три супердержави Океанія, Євразія та Остазія, кожна з яких завжди воює, принаймні, з однією іншою. Головний злочин в Океанії це думкозлочин. Навіть наодинці із собою людина не може бути вільною: з усіх усюд за нею спостерігає обличчя Старшого брата, а в кожному помешканні телеекран, який не лише транслює телепередачі, а й виконує функцію своєрідної «камери нагляду».

Короткий опис цього роману вже приваблює. Бездумно його читати буде не цікаво адже Джордж Орвелл наголошує, що справжній ворог тиранії це реальність. Навчившись досконало контролювати людську свідомість, партія може наповнювати її будь-яким змістом, навіть абсурдним. Щодня й навіть щохвилини Міністерство правди передруковує всі книжки, газети, доповіді й інші документи, щоб узгодити їхній зміст з лінією партії на певний момент.

У романі «1984» Джорджу Орвеллу вдалося відобразити почуття безкінечної самотності й безпомічності, що охоплює особистість у світі, де немає свободи думки та слова, немає щирих, людських стосунків, немає людини як такої. Що саме автор хотів сказати цим? Думаю, що він на останніх сторінках роману красномовно описав трагічну картину завершення життя людини або духовноу смерть героя. Він полюбив Старшого брата. Міністерство любові досягло своєї мети. Чи зміг би Вінстон Сміт протистояти системі? І чи було це можливо в ситуації тотального контролю й насильства? Ці питання письменник адресував сучасникам і нащадкам. Література в наш час дає великий поштовх для роздумів а особливо творчість Еріха. Дуже багато питань не розкрито в його романах і це викликає в мене зацікавленість і нагальну потребу читати його твори й далі, ознайомитись з його листами до сучасників, особистим життям письменника.

Саме антиутопії Джордж Орвелл викликають острах у влади, бо йому вдалося на рівні підсвідомості розкрити сутність тоталітаризму, основні принципи побудови авторитарної влади, справжню мету її існування та методи керування суспільством. Він писав про насильницьке єдинодумство, що стало ознакою сталінської доби, про атмосферу страху, пристосуванство, безпринципність, які змушували називати чорне білим, а біле чорним; про беззаконня, шпигунство, придушення незалежної думки й почуття; про бундючну парадність, за якою ховалися економічний авантюризм і політичні прорахунки; про прагнення перетворити людину на «гвинтик і коліщатко» системи, позбавивши її будь-яких уявлень про свободу. І мені здається, що так воно і є, але іноді ми не знатні самостійно це зрозуміти і для цього ми звертаємось до книги.

Намагаюсь зробити висновок цікавим, але нічого не приходить в голову більш суттєвого, ніж висловлювання Джорджа Орвелла... Як можна настільки змінити людське єство, що людина забуває про своє прагнення до свободи, гідності, чесності, кохання, тобто як може людина забути про те, що вона людина? Чи притаманний людському єству динамізм, який реагуватиме на порушення цих базових людських потреб, намагаючись перетворити нелюдяне суспільство на людяне?.. Він хоче попередити й пробудити нас. Він усе ще має надію, але, на відміну від авторів ранніх західних утопій, його надія пронизана відчаєм. І перетворитися на надію він може тільки тоді, коли ми визнаємо небезпеку, яка нині стосується всього людства та від якої нас застерігає роман «1984», небезпеку суспільства роботів, які втратили останні залишки індивідуальності, любові, критичного мислення, і навіть не усвідомлюють цього через «дводумство».

В наш буремний час дійсно потрібно серйозно задуматись, чи справді ми живемо так, як хочемо і так, як потрібно. Задумайтесь: із самого початку нашого життя нами керують батьки, саме від них залежить наше майбутнє становище в житті. Після батьків – влада, яка не завжди все робить для того, щоб нам було простіше йти по життю. Тож, варто замислитись чи має рацію Наш Орвелл. Особисто мені здається, що він правий, як ніхто інший. Адже нами керували керують і будуть керувати до тих пір, поки ми самі не встанемо с колін і не дамо відсіч. Якщо люди досі живуть так і мовчать, то може їх і справді все влаштовує. А може просто бояться щось змінити, живуть собі та й живуть... Але я маю надію, що все ж таки цей світ має змінитися на краще, адже книги вічні, рукописи не горять, чи не так? Можливо нове покоління зможе інтенсивніше просувати ідеї гуманізму і рішучіше відстоювати свої людські якості та права і щось змінити в цьому світі вже в недалекому майбутньому. І є шанс, хоч і мізерний, що так воно і буде.

Список використаних джерел

1. Киселиця С. В. Мудрість віртоворення в контексті гуманізації соціуму // *Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянищини* / Гол. ред. М. А. Лепський; Запорізький національний університет. – Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. Випуск 38. Том 2. С. 64-70. URL: <https://www.kvnn.org.ua/archives/year2017/issue38/article-38-07/> (дата звернення 6 лютого 2022 року)
2. Джордж Оруэлл. Почему я пишу? (Why I Write) / Пер. с англ. В. Мисюченко // Эссе. Статьи. Рецензии. – Пермь : Издательство «КАПИК», 1992. – 153 с.
3. Джордж Орвелл. 1984 / Переклад Б. Носенка. Харків : Фоліо, 2021. – 320 с.

Савицька І. С., здобувачка вищої освіти 2 курсу гр. АМ-201

Науковий керівник – **Киселиця С. В.**, к. філос. н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ЧИ НАВЧАЄ ФІЛОСОФІЯ МУДРОСТІ?

Наразі викладання філософії у закладах вищої освіти в Україні перебуває у стані трансформації. Наша держава так визначає її цілі і завдання: «Вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти» [1]. Мені, без сумніву, пощастило жити в той час, коли вивчення цієї дисципліни в нашому університеті ще залишається доступним елементом здобуття ступеня бакалавра, бо є можливість ознайомитися з цією, на мій погляд, дуже цікавою наукою.

У широкий вжиток поняття «філософія» ввійшло у духовне життя за часів Піфагора, якого часто називали мудрецем, але сам він приписував себе до філософів. І от відтоді філософія трактується як прагнення до самовдосконалення та досягнення певного ідеалу. Філософія як наука вивчає місце людини в світі, загальні суттєві характеристики і